

BEKÖSZÖNTŐ

A jelenlegi már a negyedik kötet a Térképtudományi Tanulmányok (Studia Cartologica) sorozatában, amelyet *Klinghammer István* akadémikus, intézetünk professzor emeritusa, tanárunk, kollégánk és barátunk születésnapjára szerkesztettünk és jelentettünk meg.

A 65. születésnapra megjelent, a *Térkép-tudomány (Map-Science)* címet kapta (<http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/sc/sc13.htm>); a 70. születésnapra kiadott kötet (<http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/sc/sc14.htm>) címe „*Meridiánok*” volt; míg a 75. születésnapra megjelent kötet 2016-ban a „*Szélrózsza*” címmel látott napvilágot (<http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/sc/sc15.html>) tanszékünk szerkesztésében. Az előkészítő munka során ezt a kiadványt a kicsit rejtélyes „KI-80” munkacímen emlegettük, de a korábbi köteteket is ilyen „titkos” kódnévvel azonosítottuk egymás között, mivel az ünnepelt számára mindig meglepetésnek szántuk őket.

A mostani gyűjtemény végleges címe azonban inkább a kartográfiai hagyományokat követi: mivel a meridiánok és a szélrózsza a térkép elemei, most is egy hasonlóan fontos alkotóelem mellett döntöttünk. Minden térképész és geoinformatikus tudja, hogy a méretarány milyen fontos fogalom a kartográfiában. Azt is tudjuk, hogy a digitális kartográfiában és a geoinformatikában ez a régi alapfogalom átalakult, mert ma már inkább az adatbázis vagy a megjelenítés felbontásáról beszélünk. A méretarány grafikus kifejezése, az aránymérték éppen ennek a felhasználó, a térképolvasó számára látható és érthető kifejezése. Így az aránymérték magába foglalja a múltat és a jövőt egyaránt. Klinghammer István tanítványaiként és munkatársaiként büszkén vállaljuk, hogy tőle tanultuk ezt a szakmai alapfogalmat – és azt is, hogy milyen fontos ez az élet minden területén, az oktatásban és a kutatásban is, a helyes mérték és a jó arányok megtalálása. Ezt a tanítást szeretnénk továbbadni a kötet címével, egyben reméljük, az „*Aránymértékben*” közreadott tanulmányokat és visszaemlékezéseket majd az olvasók is a jelképes címhez méltónak ítélik.

A korábbi köteteket igyekeztünk valamiféle előzetes koncepció mentén szervezni, szerkeszteni. Ezúttal azonban szándékosan viszonylag szűk körben kerestünk meg és kértünk fel szerzőket: kollégákat, tanítványokat és olyan szakembereket, akikkel az ünnepelt régóta szakmai és persze emberi kapcsolatban van. A szerzők teljesen szabad kezet kaptak a témaválasztásban, és a tanulmányok tartalmát szakmailag és nyelviileg is ellenőriztük ugyan, de azok mindegyike a szerzők véleményét tükrözi. A kötetben szereplő közlemények sorrendjét ezúttal egyszerűen a szerzők életkorához igazítottuk.

Külön kiemelnénk azokat a külföldi szerzőket, akik írásukkal köszöntik a kötetben az ünnepeltet. A Rostockban élő, de magyar nyelven is publikáló Pápay Gyulát természetesen magyarnak tekintjük, de tanulmányát németországi otthonából küldte. Az idén szintén ünnepeljük a 90 éves Ulrich Freitagot, a berlini egyetem nyugalmazott professzorát. A német kartográfia doyenje tanulmányában személyes emlékei, a XX. század második felének kartográfiája tükrében tekint át Klinghammer István szakmai tevékenységét. Rövid köszöntőt küldött az ünnepeltnek Timothy Trainor, a Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA) jelenlegi elnöke az Egyesült Államokból, aki a szerkesztőkkel és az ünnepelttel együtt részt vett a tanszékünk által szervezett ICA workshopon, 1993-ban Visegrádon.

Ez az előszó arra is jó alkalom, hogy áttekintsük mi változott nemcsak az ünnepelt, de a tanszék/intézet életében is az elmúlt öt évben. A 2016–2021 közötti időszak ebből a szempontból különleges eseményeket tartogatott. 2020-ban az Informatikai Karon a szervezeti átalakulás keretében a tanszékünk intézetté alakult, ám ez a változás nem járt nagyobb személyi változásokkal. 2016-ban indítottuk el a térképész mesterszakon az angol nyelvű, Cartography MSc képzést. Ugyanebben az időszakban sikeresen akkreditáltuk a geoinformatika mesterszakot is, amely magyar nyelven 2022-ben, angol nyelven pedig előreláthatólag 2023-ban fog indulni. Természetesen a mindannyiunk életét gyökeresen átalakító világvárvány az egyetemi képzést is alapjaiban rázta meg: 2020 tavaszán az egész magyar felsőoktatással együtt egy hét alatt kényszerűen mi is áttértünk az online oktatásra, és csak 2021 szeptemberében kezdődött a (nagy részt) jelenléti oktatásra – de a járvány újabb hulláma még hozhat ebben a tekintetben visszarendeződést.

2016-ban rendeztük meg először a MTA-n a Térképészeti Tudományos Napot, amelyet azóta is minden évben megszervezünk (de a pandémia miatt 2020-ban csak online formában tudtunk megrendezni). Idén ezen esemény keretében szeretnénk személyesen köszönteni az ünnepeltet, bár a beköszöntő írásának idején a szerkesztők még nem biztosak benne, hogy a Térképészeti Tudományos Napot jelenlétben tudjuk majd megrendezni.

Az ünnepelt Klinghammer István élete is jelentősen megváltozott ebben az időszakban, de függetlenül az új feladataitól a kartográfiahoz továbbra sem maradt hűtlen. 2017-től máig 22 publikációjáról tud az Magyar Tudományos Művek Tára és ezt a teljesítményt sok főállású egyetemi oktató is megirigyelheti. És ebben a 22 publikációban még nem is szerepel Magyarország Nemzeti Atlasza, amelynek első két kötete ebben az ötéves időszakban jelent meg (2018, 2021). A négykötetesre tervezett mű nem jöhetett volna létre Klinghammer István, az atlasz szerkesztőbizottságának tiszteletbeli elnöke nélkül. Munkásságának hatását és jelentőségét bizonyítja, hogy az új nemzeti atlasz készítésében résztvevő *minden* kartográfus az ünnepelt tanítványa volt.

A szerkesztők